

Мій читацький щоденник

Юрій Гундарєв

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Отже, у мене народилася ідея — дарувати тим читачам, які стежать за тим, що я пропоную їхній увазі, свої емоції від тих поетичних чи прозових творів, що залишають слід у душі.. Йтиметься про художні перлини українських творців — і тих, хто вже відійшов у захмар'я, і тих, хто, на щастя, поруч із нами... Звичайно, такі імпресії — мої й тільки мої. Боже борони, я не збираюсь їх кому-небудь нав'язувати. У цих нотатках абсолютно не претендую на літературознавчий аналіз, переказування сюжетних ліній, занурення у біографію митця тощо. Ні! Це, повторюю, лише мої особисті враження, які, можливо, для когось стануть запрошенням до твору того чи іншого автора, чи взагалі відкриють їм нове ім'я...

Кожна сторінка цього щоденника побудована за таким принципом: мій авторський невеличкий есей вставлено у середину розрізаної навпіл цитати з твору героя нарису.

Отже, починаю...

ВАЛЕР'ЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

...Листопад. Осінь переходила в стадію старечої щуплості, дні її були вже обчислені, її сльози вже вичерпувались перед неминучим кінцем. Вона стала тиха й холодна, нахмурена й спокійна напередодні сніжного загину, і кам'яні звуки міста глухіш бриніли в цій передсмертній порожняві. Почуваючи полегшення на повітрі, радий бігти від кімнати, де стіни тхнули його отруйними думками, він насунув на чоло капелюха і непомітно дійшов до Сінного базару. Обминаючи його, вийшов на Велику Підвальну й спинився коло ґраток Золотоворітського скверу, де заснулий фонтан височів серед басейну, налитого зеленавою водою дощів. На алеях, устелених жовтим листом каштанів, тяглися низкою самотні лавочки...

З листопада 1937 року в урочищі Сандармох у Карелії бudo розстріляно видатного українського письменника, одного з найяскравіших прозаїків "Розстріляного відродження" Валер'яна Підмогильного.

У двадцять сім він написав роман, який міг би прославити художню літературу будь-якої європейської країни. А у тридцять шість його життя трагічно обірвалося. Точніше, обірвали...

Ось стислий перелік ознак цього роману:
соціально-психологічний,

урбаністичний,
інтелектуальний,
модернізм,
неореалізм,
вітаїзм...

Додам ще від себе: надзвичайно сучасно і надзвичайно талановито.

Якби мені запропонували назвати твори, після прочитання яких можна, як то кажуть, із першого погляду буквально закохатися у новітню українську прозу, я без вагань назвав би два романи. Своїми враженнями від другого я поділюся трохи згодом. Але першим для мене є саме роман Валер'яна Підмогильного, що має назву "Місто".

Місто — це Київ.

Відтепер у свідомості на мій особистий Київ накладається Київ Підмогильного. Часова відстань — сто років. Але ця різниця у роках завдяки новаторському стилю письменника майже не помітна...

...На Хрещатик він вийшов, як на алею широкого парку, посипану холодним пухом хмар — розлогих птахів із синьої високості, що пролетіли вчора над узгір'ями скель, рівно витесаних і в барвисті шапки одягнених. І сонце, стоячи вгорі холодним диском, кидало під ноги, під копита й колеса рясні потоки іскор — блакитних, червоних і жовтих, що розсипались на вулиці й на дахах блискучим порошком, ясным тремтінням морозу, що в цю мить, лагідний і любий, запалював очі мимовільною радістю, заводив на уста несвідому посмішку істоти, що бачить сонце. Все здавалось чорнішим і білішим, всі контури поглиблювались, тоншали в легкому сяєві, весь гомін підносився на кілька нот назустріч промінню, і чутнішав той бадьорий шелест, рип пружного снігу під невпинними, короткими натисками...

ЮРІЙ ЯНОВСЬКИЙ

...Я люблю людські руки. Вони мені здаються живими додатками до людського розуму. Руки мені розповідають про труд і людське горе. Я бачу творчі пальці — тремтячі й нервові. Руки жорстокі й хижацькі, руки працьовиті й ледарські, руки мужчини й жінки! Вас я люблю спостерігати, коли ви берете й віддаєте, коли ви ховаєте в одежі ножа, коли ви пестите ніжну шкіру жінки, коли ви боляче любите її й не хочете нікому віддати. Найбільше мені до вподоби руки творців. Перо і пензель, ніж і сокира, талановитий молоток! Чи знаєте ви, що рука, яка вас тримає, передає через вас вогонь життя? Вона вмере, ця невгамовна рука, а витвори її житимуть...

Перечитую роман "Майстер корабля" Юрія Яновського.

Цей модерністський, але надзвичайно романтичний твір написаний 26-річним автором у 1928 році — майже сто років тому. Але таке відчуття, що це — літературна новинка. Просто вражає композиційна амплітуда: стилізація під мемуари літнього митця, роздуми про місію художника у суспільстві, подорожі від Одеси до Яви, з

минулого — у майбутнє. Море. Сонце. Вільні, мов чайки, жінки... І мова — розкута, метафорична, з пульсуючим ритмом, наче джазові композиції Телоніуса Мунка...

Майстер на носі корабля — це та фігурка із профілем жінки, що веде його — нас, українську націю,— оберігаючи від рифів, у сьогодення.

Юрій Яновський ніби запитує у своєму романі: а якими ми будемо завтра?

...Море підкидало хвилі. Біля моря ми почували себе сильнішими. Далеке Місто тонуло в тумані наступаючого вечора. Тільки мол закруглявся з одного й іншого боку, перед нами море, а позаду — спокійна смуга води гавані. Ніби сиділи ми на вигнутому місяці, відбивалися в безмежному морі й пливли не знати куди по такій шумливій воді. Ніби за туманом, десь унизу, на колосальнім віддаленні виблискувала кругла планета Земля, і всі моря її ось-ось мали затопити сушу...

ВІКТОР ДОМОНТОВИЧ

...Ніколи не буває таке близьке до землі сонце, як у січні, коли воно, запалюючи сріблястим сяйвом зірки інею на стежках і деревах і обертаючи сніг в блискучу білу емаль, холоне в білих просторах засніжених полів. У п'ятнадцятиступневий мороз, блукаючи по вулицях, виходячи за город, мандруючи по садах, укритих глибоким шаром снігу, коли морозний вітер щипав похололі щоки, мені здавалось, що квітень легким подихом весняного вітерця торкається обличчя...

Читаю зараз роман Віктора Домонтовича "Дівчина з ведмедиком" і відчуваю, що мені відкривається світ надзвичайно обдарованого художника...

Віктор Платонович Петров — філософ, літературознавець, антрополог, археолог, нарешті, розвідник... Доктор історичних і філологічних наук.

Перший український постмодерніст, основоположник сучасної інтелектуально-психологічної прози. У художню літературу ввійшов під псевдонімом Домонтович, який він "знайшов в українських документах литовського періоду": це "той, хто багато каламутить".

Постать справді загадкова, невловима. Крилаті слова Григорія Сковороди "Світ ловив мене та не спіймав" ніби сказані саме про нього...

До речі, важливий для мене факт: Віктор Домонтович похований на Лук'янівському військовому цвинтарі у Києві, де кількома роками раніше знайшов свій вічний спочинок мій дід — відомий у свій час військовий хірург Костянтин Михайлович Гундарев...

...Важко повірити, що роман "Дівчина з ведмедиком" написаний майже сто років тому. Це, скоріше, твір, що переносить тебе у 20-ті роки минулого століття, але створений саме сьогодні. Стиль, атмосфера. Київ, Крим, Берлін. Кохання — головний герой і дві сестри... Одразу на думку спадають божественні рядки Павла Тичини: "Сестра чи Ви? — Любив..."

Якщо порівнювати з музикою, то це, напевно, Кейт Джаретт...

Ось поділився з вами, шановний читачу, першими враженнями й поспішаю до

"Дівчини" — світ Віктора Домонтовича не відпускає...

...У свіжому повітрі я почував себе дужим, міцним і певним. Я бачив застигли сині губи, бліді пожовклі обличчя, сховані в каракуль комірів; я бачив спина людей, пригнічених холодом, і дивувався, як можна нарікати на січень, коли рожевими ранками в блакитних сутінках снігів сріблясте сяє сонце і вітер ніби по весні...

ВАЛЕРІЙ ШЕВЧУК

...Перепрошую тебе, дорогий читальнику, за те, що забираю час, який ти міг би вжити на господарювання, на прогулянку по саду, а коли любиш працю, на догляд того саду. Але мова сьогодні до того, кого захопив неспокій і хто шукає свого саду не у речах матер'яльних, а в іншому, чого прагне неупокорена душа...

Перечитую роман Валерія Шевчука "Три листки за вікном"...

У мене є традиція — за кілька годин до чергового нового року визначати для нього певну духовну тональність. Це може бути, приміром, улюблений фільм за участю Одрі Хепберн чи Чарлі Чапліна, пронизлива музика Вангеліса чи Франка Дюваля...

Цей рік я зустрічав із Валерієм Шевчуком.

Дві з половиною години триває інтерв'ю з видатним українським письменником. І я певен, що тепер цей рік складеться для мене, як, дуже сподіваюсь, й для кожного з нас, — життєдайним, справді українським, переможним. Після спілкування з такою людиною по-іншому просто не може бути...

Більше ніж переконаний у тому, що Валерій Шевчук — письменник світового масштабу. Це, на мій погляд, рівень Фолкнера і Маркеса. Це ще один великий нелауреат Нобелівської премії. І це — надто переконлива відповідь на твердження деяких кремлівських алхіміків про нібито вторинність української культури...

Знаю, що пану Валерію не до вподоби різнобарвні ярлики щодо його неймовірної прози (готична, химерна, магічна тощо). Але магія тут точно присутня.

Магія творця.

Магія слова.

...Такі на цій землі волею божою теж навіщось творяться, і їхнє покликання — жити і дороги, наче їжу, через себе перепускати. Зрештою, такою неупокореною душею, признаюся щиросердно, є і я, тож у цій бесіді з тобою, дорогим читальником, шукаю собі товариша і співбесідника; хай не знаю я тебе і в якому часі житимеш, маю в тобі невідхильну потребу...

ЮРІЙ ВИННИЧУК

..."Горобчику, — щебече матуся, — ти вже прокинувся? То біжи хутенько гамцяти, бо кашка вистигне", — цей ніжний щебет матінки супроводжує мене усе життя, і навіть

зараз, коли її поруч немає, я чую цей щебет, ці ніжні переливи звуків, ці лагідні, пеленаючі слівця, з якими прокидався щоранку, а потім сідав за стіл, де вже чекала манна каша з родзинками та горішками...

Може, помітили: намагаюся, щоб у щоденнику було побільше Юріїв — для мене це ім'я все-таки не чуже...

Перечитую роман Юрія Винничука "Танго смерті". Враження справді поліфонічне, як від шедеврів Чапліна чи від вистави "Тев'є-Тевель" з незабутнім Богданом Ступкою: тут і містика, і реальне земне, часом жорстке і навіть жорстоке життя, і потойбічний світ. Тут і сльози, і посмішка, і еротика. І, звичайно, музика, адже "Танго смерті" — це та магічна мелодія, що відроджує пам'ять душі...

Це і довоєнний та воєнний Львів. Справжнє зізнання у любові до міста Лева:

"Місто міняло своє обличчя упродовж дня до невпізнання. На світанку, коли воно ще дрімало, в'їжджали на Ринок вози, наладовані городиною, а інші вози важко торохтіли бруківкою, а потім починали лунати дзвоники трамваїв, цокотіли фіякри, шурхали мітли, після сьомої на вулицях з'являлися учні, прямуючи до шкіл, місто прокидалося уже повністю — починали траскати віконниці, відчинятися вікна..."

Зворушлива історія дружби українця Ореста, німця Вольфа, єврея Йосі й поляка Яся.

Це і сьогоднішній день. Наукові пошуки професора Яроша, який досліджує мертву арканумську мову.

До речі, про мову у цьому романі. Тут і львівська говірка початку двадцятого століття, і неймовірні фразеологізми, і слова іншомовного походження — польські, німецькі, латинські, і цитати з Біблії...

Кажуть, що так звучить іспанською Борхес.

...Мама розпалювала піч, і я крізь сон чув, як тріскають дрова, як шурхоє шуфелька у відрі з вугіллям, злегка подзвонюють покришками баняки на кухні, а взимку, коли обережно прочинялися двері до мого покою, брязкали дверцята грубки, шурхотів папір або солома, черкали сірники, полум'я радісно охоплювало поліна, і те тихе заспокійливе гудіння грубки поринало мене знову в сон...

ТАРАС ПРОХАСЬКО

...Мандруючи з Франциском найближчими горами, Анна бачила багато різних гуцульських осель. Дивлячись уважніше, вона зрозуміла, що означає мати свій дім. Дбання про дім робить щоденний пошук їжі осмисленим. Мати дім — ніби відкладати рештки харчу або ділитися з кимось їжею. Або часом, призначеним на знаходження їжі.

Якщо тіло — брама душі, то дім — той ґанок, на який душі дозволено виходити.

Вона бачила, як для більшості людей дім є основою біографії і виразним результатом існування. А ще там відпочиває пам'ять, бо з предметами їй найлегше дати собі раду...

Перечитую роман Тараса Прохаська "НепрОсті". Читаю, ніби вперше. І знаю наперед, що так буде завжди із цим твором — відкриття чогось нового, втаємниченого, непростого...

Відкриваю рецензії:

"Це така альтернативна міфологія Карпат..."

"Не прОстий — у гуцульських говірках "людина, яка вирізняється з-посеред інших своїми знаннями та вміннями, унаслідок чого може заподіювати шкоду чи приносити користь людям..."

"Роман складається з 20 нумерованих частин, що мають окремі заголовки..."

"Ключова постать історії – це Анна, яка постає перед читачем у трьох різних образах. Щоразу це нова Анна, яка чимось схожа на попередню, але при цьому зовсім інша. Це метафора..."

Усе це так. Однак, як каже сам пан Тарас: "Так, але..."

Так, можна переказувати прозу Прохаська, але ... Але це все одно, що словами передавати симфонію, скажімо, Малера.

Справді, "НепрОстих" не просто читати. Певен, ще складніше їх перекладати іншою мовою, чи взагалі це можливо...

Водночас після Прохаська дуже не просто одразу читати якогось іншого автора. Здається, що весь час проходиш під захмарно високо заданою ним планкою...

...її чарувала та гуцульська особливість — самому вибудувати свою хату далеко від інших. На чистому місці. Коли дім збудований, він стає мудрішим від усіх пророків і віжлунів — він завжди скаже, що тобі робити далі.

Ще така властивість краси. Щоб бути доступною, краса мусить могли формулюватися словами. А тому — бути подрібненою. Дім дає той дрібний простір, в якому можна встигнути зробити красу власними силами.

Початковими умовами краси житла Анна вважала простір, світло, протяги, переходи між поділеністю простору...

ЮРІЙ ІЗДРИК

коли повертається світ спиною
і знов поміж нами відстань і стіни
говори зі мною
говори зі мною
хай навіть слова ці нічого не змінять
і коли вже довкола пахне війною
і вже розгораються перші битви
говори зі мною
говори зі мною
бо словом також можна любити

я одне лиш знаю і одне засвоїв
і прошу тебе тихо незграбно несміло:
говори зі мною
говори зі мною
і нехай твоє слово станеться тілом

Це — "Молитва" поета Юрія Іздрика, одного з творців "Станіславського феномену".
Такий вірш не можна цитувати чи читати фрагментами, як не можна молитися уривками з молитви...

Якби Іздрик написав лише цю "Молитву", переконаний, його ім'я все одно було б вписано у літопис сучасної української поезії. Більше того, сьогодні просто вражає те, що Юрій відчув подих війни ще задовго до цієї клятої війни. А такий дар передбачення, погодьтеся, дається з неба, м'яко кажучи, не кожному, хто складає вірші...

Мимоволі згадуються такі рядки Сергія Жадана:

За хвилину до того, як випаде дощ,
ти відчуєш, як шкіра вібрує під тиском
ще не випалих крапель, що ляжуть уздовж
твого тіла і враз його стиснуть.

Так легкі голуби, на вулицях кинуті,
відчувають смак їжі за мить до годівлі,
так солдат, що за хвилю повинен загинути,
відчува деформації у власному тілі...

Уранці, дивлячись із шістнадцятого поверху на смарагдові київські пагорби, на золотаві маківки церков, на Батьківщину-Мати, яка, здається, щитом і мечем захищає небо над Україною, я разом із молитвами обов'язково читаю "Молитву" Юрія Іздрика.

Вона для мене давно вже стала справжньою Молитвою...

ДМИТРО БЛИЗНЮК

Цю сторінку свого читацького щоденника присвячую харківському поетові Дмитрові Близнюку.

Перед тим ще кілька слів.

Як відомо, вірш ґрунтується, чи сидить, на таких трьох китах: ритм, рима і образ. Одразу чую заперечення: а думка? Й одразу відповідаю: без думки взагалі нема чого братися за олівець чи сідати за комп'ютер. Але будь-яку най-найглибшу думку можна поховати банальним вирішенням. Це засвідчує сьогодні сила-силенна поезій на воєнну тематику, що часом просто вражають одноманітністю художньої палітри...

Повернемося до трьох наших баранів, точніше, китів. Звичайно, сьогодні рима просто не може бути дієслівною (крім, можливо, текстів для пісень та стилізацій під фольклор) чи простою до банальності. Від усіх цих численних "знаю-бажаю" чи "життя-буття" сьогоднішня поезія ледь не ридає...

Ще один кит — ритм. На превеликий жаль, багато хто й дотепер залишається у вісімнадцятому столітті з його силабо-тонічною системою, що передбачає однакову кількість і чергування наголошених і ненаголошених складів. Тією системою, яку так по-новаторськи почав ламати Тарас Шевченко...

На моє переконання, найголовніший кит у сучасній поезії — образ. З легкої руки Жака Превера, який рішуче відмовився від рим і рівної кількості складів, вектор сьогоденної європейської поезії — саме її величність Образ.

Вслухаймося!

Михайль Семенко: "сніго-білому полю..."

Іван Малкович: "йде лелійно, як дитя..."

Павло Тичина: "ніжнотонними думами..."

На надзвичайно превеликий жаль, тим численним віршам, які потрапляють на очі, бракує саме образів. А відсутність образу не врятують ні рима, ні ритмика, ні емоції, ні навіть думка...

Уже відчуваю незадоволення деяких читачів: а коли ж з'явиться, нарешті, анонсований Дмитро Близнюк?

А ось і він. І мені не треба йому допомагати. Він сам за себе скаже:

"туман війни повзе долинами та лісами,

випиває очі, упивається у волосся,

ковтає селища та міста..."

"зараз вилетить птах з обличчя..."

"прифронтове українське місто,

венеція пекла,

зруйновані висотки стирчать —

обгорілі чаплі завмерли на одній нозі,

другу — відірвано..."

"червона ящірка на ім'я Маріуполь

виділяє краплі крові на шкурі,

гріючись на сонці..."

"тобі каву з цукром? з вершками?

ні, мені просто

чорну каву зі смертю..."

"а ти коли-небудь під час обстрілу

заривався обличчям у траву?..."

Після таких рядків хочеться просто помовчати...

Чи не так?

ВОЛОДИМИР ДУБОВЕЦЬ

...Лети, мій вороне, лети крізь наш одвічний лютий.

Обабіч смерті, вздовж мети. Наші гріхи спокутуй.

Крізь вщент посліплх янголят, крізь згарища та хщі.

Через засніжені поля, де міцно сплять найкращі...

Цю сторінку мого щоденника присвячую поету з Чернігова Володимирі Дубовцю.

Є автори, які пишуть різнокольоровими чорнилами — немов райдуга. Їхні твори приємно і легко читати. На жаль, нерідко вони так само легко забуваються...

Дубовець — поет трагічний. Він пише не чорнилами — кров'ю. Його поезії залишають на серці рубці — згадку про совість... Вони змушують тебе задуматися: а власне, для чого ти прийшов у цей світ?..

Співай, мій вороне, співай до хрипоти у дзьобі

Допоки душу рвуть слова, допоки злість у спробі.

Ту пісню, що тривала від колиски до могили,

Співай, щоб здивувало світ. Щоб душу зачепило...

ІЛАХІМ

...Дякую, Сонце, за те, що зі мною була.

Просто собою. Земною. Ніяким не ангелом.

Зливою пристрасті, вічним джерельцем тепла.

І оберегом від чорного зла стати прагнула.

Дякую щиро за світлі та радісні дні.

Також за ночі — бо в кожній ти втілилась мрією.

А особливо за те, що в єдиній-одній,

Саме в тобі поєдналися Марфа з Марією...

Здається, тут й коментувати нічого й не треба.

Адже це — справжня поезія.

Музика слів.

Чи просто музика.

Чи просто магія...

Інколи цей автор підписує свої вірші — Ілахім Поет. Хоча, гадаю, друге слово тут зайве. Адже для мене особисто Ілахім — це й є Поет.

...Ще за постійне, що в серці твоєму знайду,

Хоч би усе навкруги нас безжалісний час трощив.

За незрівняну красу — у веснянім саду

Навіть розквітлі дерева ридали від заздрощів,

То й зігрівали серця ті рожеві сніги.

В серпні зірками наш світ омивали з небес дощі.

Не озиравсь я на інших, бо знав: навкруги

Годі шукати подібних принад або пестощів...

ВОЛОДИМИР КАРАЗУБ

...В цей світ, що з каменю, землі й піску,
Води та пилу, куряви і вітру,
Дощів холодних, злив, громів тріскучих,
Гарячих сонць і білоclubних хмар,
Приходять сні розбурхані під небом
Стихій, війни, любові, чванства, страху
Химер, що тіні прихистку снують
І тягнуть душі в п'ятий вимір світла
У світ чуттєвих яв, чи навпаки
Лякають віщим голосом із серця,
Що п'є моря у сяєві нічних...

Ще одне ім'я заносу до свого щоденника — поет із Івано-Франківська Володимир Каразуб.

Принагідно хотів би зауважити, що для мене особисто поети поділяються на дві категорії. (Звичайно, тих, хто пише, аби писати, і так аби й пише по сім-вісім віршів-клонів на день, я до уваги не беру).

Так от перша, найчисленніша, категорія: поети, які встановили для себе планку на середній висоті й успішно її долають протягом усього свого життя, не бажаючи, а потім вже і не в змозі хоч трішки її підняти.

І друга, дуже маленька, буквально по пальцях однієї руки, група творців, для яких планку з юності визначено на такій висоті, що доводиться весь час задирати голову. Це — Пастернак, Вознесенський, Михайль Семенко, молодий Тичина, допоки тоталітарна система не зламала йому крила... Щоправда, є й поодинокі випадки — такі, як Євген Євтушенко, що міг довго-довго ходити взагалі під планкою, і раптом злетіти кудись аж у захмар'я...

У мене таке передчуття, що саме Володимиру Каразубу під силу поповнити меншу групу. Для цього у нього, здається, все є...

...І там живуть здимаючи вітрила
Грудей. Вони, здається, наче спроба
Збагнути світ із клаптиків, по суті,
Ніколи не написаних віршів.
Немов вони твої осколки болю,
Гурма птахів, що кинулися в небо
І там у небі, мов примхливий почерк,
Мережать хвилі втаєних рядків...

ІВАН ПОТЬОМКІН

...Поки спите ви, стану

Осінніми світаннями.

На травах порозкладую мільярди сувенірів.

Будинки підрожевлю, вмию тротуари,

Підкину ще жарину в парків багаття

І заспанії канни на руки площ подам...

Коли йому було лише чотири роки, почалася війна.

Потім — дитячий будинок.

Здобув освіту — спочатку педучилище, а згодом Київський університет імені Тараса Шевченка.

Робота у київських видавництвах і журналах.

1991 рік — від'їзд до Ізраїлю. Все з чистого аркуша — інша країна, ментальність, мова, клімат...

І знову війна. Ракети нищать міста його рідної України.

І знову війна. Ракети нищать міста його рідного Ізраїлю.

А він лишається таким, яким є: людяним, доброзичливим, сонячним. Можливо, кожен день додає йому нових рубців на серці. Але він цього не помічає. Просто ніколи, адже пише мудрі й світлі вірші, притчи, оповідання. Йому є що сказати людям.

Особисто я із задоволенням перечитую його твори. Вони допомагають мені нести далі ту свічку в душі, яку запалив Бог, — попри всі випробування, втрати, образи...

Я присвятив Іванові Потьомкіну такі рядки:

Продирався крізь вир сніговіїв,

Зривався з високих круч...

Духовний міст Єрусалим-Київ

Зводить один. Власноруч.

Пане Іване, Ви потрібні Україні.

Ви потрібні Ізраїлю.

Ви потрібні Слову, яким так майстерно володієте й якому присвячуєте своє гідне життя.

...А вже коли займеться сонце в людським усміху,

День заспіва над містом свій трудовий псалом,

Тоді скажу зустрічним таке просте й величне:

"Шалом!"...

ЮРІЙ ЛАЗІРКО

...воскресла знову ніч

так ніби й не вмирала

на сивому коні

туман забрав

заграву...

Хтось самотужки складає свої вірші.

А є й ті, кому поезії спускаються згори.

Львів'янин Юрій Лазірко, автор понад десяти книг українською та англійською мовами, який нині живе і працює у США, безперечно, належить до останніх.

Адже хіба можна навіть уявити, що він, всю ніч ламаючи олівці й ковтаючи вже геть холодну каву, б'ється над цими рядками:

воскресла знову ніч

так ніби й не вмирала?..

Чи такими:

...і місяць молодий

не серп

грааль

в серпанку

не знаючи куди

мандрує

світ

за ґанком...

АНДРІЙ ЛЮБКА

...Жінко прекрасна, хліб мій насущний,

Дякую тобі сьогодні, що ти є,

Що ти напускаєш воду у ванну,

Жінко прекрасна, що змиваєш лак на нігтях...

Надзвичайно талановитого ужгородського поета Андрія Любку іноді жартома називають позашлюбним сином Андруховича...

Можна було б і погодитися з таким твердженням — звісна річ, жартома теж, але...

Гадаю, у таких, як Любка та й сам Андрухович, можливий лише один Батько — Той, хто, вибачте за тавтологію, дарує Дар.

Зайвий раз у цьому переконуєшся, коли читаєш цей справді новаторський вірш — оголений, пронизливий, навіть ризикований. Тут, ніби теми у баховській фузі, напрочуд гармонійно переплітаються: молитва "Отче наш" — вдячність Творцеві за створену Ним саме цю жінку — нарешті, пристрасна ода своїй обраниці: від "тихого погляду" до "лака на нігтях"...

...Хліб мій насущний, хай буде воля твоя,

Хай грає твоя улюблена музика і горять

Ароматичні свічки, жінко прекрасна,

Я є тіло твоє, я є кров твоя, хліб мій насущний,
Жінко прекрасна з таким сумним іменем,
З таким тихим поглядом і такою маленькою долонею...

КАТЕРИНА БАБКІНА

...Кожного ранку вона прочиняє вікно і тихенько кличе.

Голос її пробуджує водоспади й лавини,
десь унизу перехожі піднімають обличчя,
і роздивляються в небі зграї пташині,
з надією, як і ти роздивляєшся цю жінку зі спини –
зморшок по шкірі її непевний тонкий рисунок,
асиметрію тіла невиразну, м'яку, природню,
ніби парад сузір'я чорних родимок візерунок –
знаючи, що кожен ранок – це її подарунок,
це як ще один подих перед кроком в безодню...

Відчуваєте, які потужні поетеси в українській літературі?

Одне ім'я, й одразу постає ціла епоха!

Леся... Олена... Ліна...

Гадаю, згодом наше сьогоднішнє — з його болями, розчаруваннями, ритмом, боротьбою, сподіваннями — віддзеркалюватиме саме це ім'я: Катерина.

Адже саунд її поетики — це ми і наш час.

Це — не таке, що вже було. І взагалі — не зовсім так!

Зрештою, це, як і личить справжньому мистецтву, — погляд у завтра...

...Що поки вона з тобою – лавини минають місто,
що тепла зима тримає однак водоспади, кригою скуті,
і що якщо вона піде – то зробить це ненавмисне,
не з байдужості до тебе, не з неухильності, не від люті –
а просто розчиниться у повітрі, перетворюючись на сутінь.

І ніхто тоді не врятує. А до того пульсує січень

її тихими вигуками щоранку, і завмирають віхоли,
водоспади, птахи, лавини; перехожі піднімають обличчя.

І всі чекають – кого й куди цього разу вона покличе;

і всі відгукуються – кого б вона не покликала...

СЕРГІЙ ЖАДАН

Із поезією Сергія Жадана я познайомився у Львові. На дошці меню студентського кафе, яку виставили просто на вулицю, білою крейдою були написані такі не дуже рівні літери:

Вирощено і нищівно
над каменями і кущами
повітря заповнене щільно
душами і дощами...

Ясна річ, я одразу запам'ятав ці рядки і добре зрозумів, що таке справжнє визнання...

Коли читаєш поезії пана Сергія, ніколи не буває такого собі легенького сумніву, наче ти це вже десь чув чи бачив...

Адже це завжди вперше! Завжди ексклюзив.

Жадан за своїм новаторством — прямий духовний спадкоємець Михайля Семенка, молодих Тичини і Бажана.

Це постійний пошук нових форм, ритміки, рим, інтонацій, тем.

Це завжди ризик дотику до нового.

Насамкінець хочу процитувати вірш, що, на мій погляд, є кращим не лише у Жадана, а й можливо, в усій новітній українській поезії:

За хвилину до того, як випаде дощ,
ти відчуєш, як шкіра вібрує під тиском
ще не випалих крапель, що ляжуть уздовж
твого тіла і враз його стиснуть.

Так легкі голуби, на вулицях кинуті,
відчувають смак їжі за мить до годівлі,
так солдат, що за хвилю повинен загинути,
відчуває деформації у власному тілі.

Сміх, що має до мене назавтра прийти,
розпізнаю сьогодні поміж плачу я.

За хвилину до того, як з'явишся ти, —
я тебе передчую.

Погодьтеся: можна написати лише один такий вірш...

Написати, щоби залишитися.